Innspill til høring av Regional kompetansestrategi for Agder 2030

Sammendrag og vurderinger

Høringsperioden 29. mai til 18. september 2026

Avsender (alfabetisk)	**Sammendrag av høringsuttalelsen**	**Kommentarer og vurderinger** - **Forslag til endringer med grønn skrift**
Arendal kommune	• Støtter hovedretningen i strategien og foreslår en sterkere vektlegging av arbeidsrettet norskopplæring, yrkesrettet pre-kvalifisering, likestilling, inkludering og mangfold. • Etterlyser tydeligere fokus på universell utforming, tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelser, ungdomsmedvirkning, mangfoldskompetanse hos arbeidsgivere og systematisk oppfølging gjennom indikatorer. • Ungdommens bystyre fremhever bedre karriereveiledning, mer informasjon om utdanningsvalg og økt praksis i skolen.	Innspillene er godt forankret i strategiens mål om økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv. Flere av forslagene vurderes som ivaretatt gjennom eksisterende strategier og tiltak, særlig inkluderende arbeidsliv, økt tilgang til utdanning og opplæring og helhetlig karriereveiledning. Strategien har et overordnet perspektiv og innbefatter alle innbyggere i Agder. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å nevne enkelte gruppe mennesker. Innspillene om personer med funksjonsnedsettelser, universell utforming og mangfold vurderes som relevant for plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen), som er planlagt sendt på høring i begynnelsen av 2027. Innspill knyttet til ungdomsmedvirkning og oppfølging gjennom indikatorer vurderes som relevante i oppfølging og implementering av strategien, og vil følges opp i det videre arbeidet. Innspillet tas til orientering.

Evje og Hornnes kommune	• Støtter strategiens hovedretning og fremhever betydningen av samspill mellom utdanning og arbeidsliv, økt sysselsetting, fullføring av utdanning, livslang læring og samarbeid mellom aktører for regional utvikling. • Samtidig etterlyses tydelig ansvarsdeling, konkretisering av prioriterte tiltak og tilstrekkelige ressurser til gjennomføring.	Behovet for tydelig ansvar, prioritering og ressurser vurderes som sentralt i oppfølgingen av strategien, og gjennom strukturert samhandlingsarena. Det vurderes ikke som nødvendig å endre strategiens målformuleringer, men innspillet tas med i det videre arbeidet med gjennomføring og prioritering. Innspillet tas til orientering.
Eyde klyngen	• Støtter strategiens mål og viser til behovet for kompetanseutvikling som møter arbeidslivets behov. Klyngen understreker betydningen av systematisk kartlegging av regionale kompetansebehov og støtter etablering av et regionalt kompetanseforum med deltakelse fra arbeidsliv, klynger og bransjer. • Viser til eget arbeid med en felles kompetansestrategi som kan brukes til dimensjonering av videregående opplæring, fagskoletilbud, høyere utdanning og etter- og videreutdanning.	Innspillet vurderes som godt ivaretatt gjennom strategi 2.1 systematisk samhandling og kartlegging av kompetansebehov. Prosessindustrien representerer en viktig del av Agders kompetansebehov, og innspillet styrker behovet for å involvere arbeidslivet i kompetanseutviklingen. Innspillet tas til orientering.
Flekkefjord videregående skole	• Støtter hovedretningen i strategien og vil særlig understreke betydningen av fleksible og desentraliserte utdanningstilbud. • Fremhever behov for lokalt tilgjengelige utdanningstilbud for voksne og at tilbudet organiseres på en pedagogisk måte etter voksnes behov. • Foreslår styrking av oppfølgingstjenesten og etablering av kvalifiserende møteplasser for ungdom, blant annet gjennom videreutvikling av erfaringene fra Jobbskolen.	Innspillene samsvarer godt med strategiens mål om økt tilgang til utdanning og opplæring. Fleksible og desentraliserte utdanningstilbud er allerede tydelig omtalt i strategien. Forslaget om kvalifiserende møteplasser og tett oppfølging av ungdom vurderes som relevant og ivaretatt gjennom eksisterende mål og tiltak i strategien. Det vurderes ikke som nødvendig å endre strategiens målformuleringer, men innspillet tas med i det videre arbeidet med gjennomføring og prioritering.

		Innspillet tas til orientering.
Forening mot psykisk vold	• Etterlyser økt kompetanse om psykisk vold, fortsettelsesvold og traumereaksjoner i utdanning, arbeidsliv og offentlige tjenester. Det understrekes at slik kompetanse kan bidra til bedre inkludering, økt arbeidsdeltakelse og bedre tjenester.	Innspillet synliggjør et viktig samfunnsproblem og betydningen av relevant kompetanse i tjenesteapparatet. Strategien har et overordnet og bredt kompetansepolitisk perspektiv, og det vurderes ikke som hensiktsmessig å løfte fram enkeltstående fagområder som egne strategiske satsinger. Tematikken vurderes som relevant for plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen), som er planlagt sendt på høring i begynnelsen av 2027. Innspillet tas til orientering.
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon FFO	• Ønsker sterkere vektlegging av personer med funksjonsnedsettelser i kunnskapsgrunnlaget, målsettingene og tiltakene. Organisasjonen foreslår å inkludere CRPD og NOU 2023:13, samt tydeligere fokus på universell utforming, tilrettelegging, inkluderende rekruttering og økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv. • Støtter *strategi 1.4 inkluderende arbeidsliv* og presiserer behovet for inkluderende utdanning som kvalifiserer til arbeidslivet. • Støtter *1.4.1 bruk av kompetanseprogrammet til Likestilt arbeidsliv* som et tiltak. Foreslår i tillegg tiltak om å styrke arbeidsgivers kompetanse om tilrettelegging, universell utforming, hjelpemidler og inkluderende rekruttering.	Innspillet støtter strategiens mål om inkludering og mobilisering av arbeidskraftspotensialet i Agder. Personer med funksjonsnedsettelser representerer en viktig ressurs i samfunnet. Strategien har et overordnet perspektiv og innbefatter alle innbyggere i Agder. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å nevne enkelte gruppe mennesker. Tematikken vurderes som relevant for plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen), som er planlagt sendt på høring i begynnelsen av 2027. Innspillet tas til orientering.
Fylkeseldrerådet i Agder	• Løfter fram betydningen av fag- og yrkesopplæring og behovet for bedre kunnskap	*Mål 1. flere i Agder kvalifiseres til arbeidslivet med sikte på økt sysselsetting og varig tilknytning til arbeidslivet*,

	om rekruttering, frafall, tilgang på læreplasser og fullføring innen de ulike yrkesfagene. • Foreslår at det i pkt 3.1 Arbeidsliv og utenforskap bør tilføyes.	har flere underpunkter som er godt dekkende for tema arbeidsliv og inkludering. Det vurderes ikke som nødvendig å endre strategiens målformuleringer, men innspillet tas med i det videre arbeidet med kunnskapsgrunnlag og analyser. Innspillet tas til orientering.
Grimstad kommune	• Støtter strategiens hovedmål og overordnede retningen. • Understreker betydningen av et tett og forpliktende samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen, særlig i overgangene mellom grunnskole, videregående opplæring, voksenopplæring og arbeidsliv. Det framheves også at samarbeid er avgjørende for å lykkes med å tiltrekke, utvikle og beholde kompetanse i regionen.	Innspillet er godt i samsvar med strategiens vektlegging av samarbeid og helhetlige utdanningsløp. Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med kompetanseutvikling, inkludering og rekruttering, og innspillet understøtter behovet for gode samarbeidsarenaer og koordinert innsats mellom forvaltningsnivåene. Innspillet vurderes som ivaretatt gjennom strategiens mål og gjennomføringsdel. Innspillet tas til orientering.
Hovedorganisasjonen Virke	• Støtter kompetansestrategien og videre gir sin støtte til NHOs innspill om tilskudd til lærebedrifter utover to sluttkompetanser. • Understreker behovet for arbeidsrettet norskopplæring, etter- og videreutdanning, kompetanseutvikling i bedriftene og en sterkere kobling mellom utdanningstilbud og arbeidslivets behov.	Innspillene er i tråd med strategiens mål om livslang læring, økt sysselsetting og bedre samsvar mellom kompetansetilbud og arbeidslivets behov. Flere av forslagene er allerede omtalt i strategien, men uttalelsen tydeliggjør betydningen av partssamarbeid og arbeidslivets involvering i dimensjonering av utdanningstilbud. Innspillet tas til orientering.
Kompetanseforbundet	• Støtter hovedretningen i strategien og ønsker at fleksibel voksenopplæring løftes tydeligere fram i strategien, og at studieforbundene gis en mer synlig rolle i det regionale kompetansearbeidet.	Strategien har et overordnet og bredt kompetansepolitisk perspektiv, og legger til grunt samarbeid med et bredt spekter av aktører. Det vurderes

	• Arbeidskraftspotensialet beskrives som personer utenfor utdanning og arbeidsliv og som kompetansetilflyttere (s. 6). Bildet bør utvides med voksne som allerede er i arbeid, men som mangler fullført videregående opplæring eller fagbrev. Gruppen er sårbar ved omstilling. Samtidig er den en rask vei til flere fagarbeidere innen helse og omsorg og i industri og teknologi. • Høringsforslaget omtaler fleksible og desentraliserte tilbud flere steder, blant annet i 1.2.2 (s. 8), 1.3.2 (s. 9) og 2.2.1 (s. 12). Hvert sted er omtalen avgrenset til ett utdanningsnivå eller én type institusjon. For voksne er dette for viktig til å ligge spredt som underpunkter. Vi anbefaler at fleksibel og livstilpasset opplæring, det vil si nettbasert, desentralisert, modulbasert og kombinerbar med arbeid, gjøres til et selvstendig grep på tvers av alle nivåer. Det kan løses med en ny strategi under mål 1: *Forslag til ny strategi under mål 1: «Fleksibel opplæring for voksne. Voksne i Agder skal ha tilgang til opplæring som kan kombineres med arbeid og familieliv, på alle nivåer fra norsk og grunnleggende ferdigheter til fagbrev og etter- og videreutdanning. Regionen skal bruke den samlede kapasiteten hos offentlige, ideelle og private opplæringsaktører, herunder studieforbundene under Kunnskapsdepartementet.»*	ikke som hensiktsmessig å nevne enkelte aktører i strategiteksten under tiltakspunktene. Studieforbundene nevnes i *Aktører og roller i det regionale kompetansearbeidet* under punktet *utdannings- og opplæringsaktører*. Teksten relatert til arbeidskraftspotensialet er formulert som følgende; *… utenfor utdanning og arbeidsliv eller har svak tilknytning til arbeidsmarkedet (s.6).* Begrepet *svak tilknytning til arbeidsmarkedet* er dekkende for personer som mangler fullført videregående opplæring eller fagbrev. Punkt *1.2.2 fleksible og desentraliserte utdanningstilbud* omhandler å gjøre desentraliserte og fleksible høyere og høyere yrkesfaglig utdanningstilbud tilgjengelig i hele Agder. Flere aktører i regionen har gitt innspill på at dette er viktig for å beholde arbeidskraft og arbeidsplasser i distriktene. Punkt *1.3.2 fleksible modeller i videregående opplæring* tilpasset elevenes læringsbehov ligger under strategien om at alle elever fullfører sitt opplæringsløp. Dette er et viktig mål for Agder fylkeskommune som skoleeier for videregående skoler i Agder. Punkt *2.2.1 livslang læring gjennom fleksible og modulbaserte utdanningstilbud* omhandler etter- og videreutdanningstilbud som er i henhold til arbeidslivets endrede behov. Disse svarer ut på ulike behov i regionen og dermed vurderes det ikke som hensiktsmessig å endre/slå sammen disse punkt.

		Strategien nevner videregående opplæringstilbud for voksne under strategi 1.2 om å øke tilgang til utdanning og opplæring. Med utgangspunkt i innspillene er teksten endret som følgende: *1.2.1 Videregående opplæringstilbud for voksne* *Agder fylkeskommune, NAV i Agder og arbeidslivet skal samarbeide om helhetlige, fleksible og arbeidslivsrelevante utdanningsløp for voksne. Gjennom modulstrukturerte opplæringsløp og tiltak for prekvalifisering skal flere voksne få mulighet til å fullføre opplæring og oppnå varig tilknytning til arbeidslivet.* Innspillet tas delvis til følge.
KS – kommunesektorens organisasjon	• Støtter strategiens hovedretning, og framhever særlig mål om økt sysselsetting og inkludering, livslang læring, samarbeid mellom arbeidsliv og utdanning, bedre utnyttelse av arbeidskraft og eldrekraft samt kompetanseutvikling innen helse, omsorg og beredskap. • støtter også styrket samarbeid om læreplasser, fagskoleutdanning og fleksible, desentraliserte opplæringstilbud. • Understreker at kommunene og partene i arbeidslivet må involveres aktivt i gjennomføringen, og etterlyser konkrete samarbeidsarenaer, tydelig ansvarsfordeling og tilstrekkelige ressurser.	Innspillet er i tråd med strategiens mål om samhandling og koordinert innsats mellom sentrale aktører. Kommunene er avgjørende samarbeidspartnere for å lykkes med rekruttering, kompetanseutvikling og inkludering. Innspillet styrker behovet for strukturert samarbeid med arbeidslivet og kommunesektoren i oppfølgingen av strategien. Innspillet tas til orientering.
Kvinesdal kommune	• Støtter strategiens mål og innretning og etterlyser et tydeligere distriktsperspektiv.	Innspillet understøtter *strategi 1.2 økt tilgang til utdanning og opplæring* om tilgjengelige utdanningstilbud i hele Agder. Betydningen av fleksible

	• Fremhever betydningen av fleksible og desentraliserte utdanningstilbud, kompetansearbeidsplasser og regionale studiesentre i arbeidet med å tiltrekke og beholde kompetanse i hele Agder.	og desentraliserte tilbud er allerede løftet fram, men uttalelsen understreker særskilt utfordringer og behov i distriktskommunene. Det vurderes ikke som nødvendig å endre strategiteksten. Innspillet tas til orientering.
Næringslivets hovedorganisasjon NHO Agder	• Gir omfattende innspill knyttet til arbeidslivets kompetansebehov, dimensjonering av utdanningstilbud, læreplasser, arbeidsrettet norskopplæring, livslang læring, internasjonal kompetanse og regionalt partssamarbeid. • Etterlyser tydeligere ansvar, prioriteringer og indikatorer for oppfølging. • NHO Agder understreker at arbeidsrettet norskopplæring bør kunne kombineres med arbeid, fagopplæring og annen kvalifisering. Målet med språkopplæringen må være varig tilknytning til ordinært arbeidsliv, jf. strategi 1.2.3 om kompetansetiltak for innvandrere. • Strategien bør, i tillegg til vektleggingen av høy kvalitet i videregående opplæring, jf. strategi 1.3.1, fremheve betydningen av praktisk og arbeidslivsrelevant opplæring, god kvalitet i yrkesfaglig fordypning og tidlig kontakt mellom elever og arbeidsliv. Bedriftsbesøk, arbeidsuker og praksis kan bidra til bedre utdanningsvalg, økt motivasjon og sterkere tilknytning til arbeidslivet. • Anbefaler at Agder fylkeskommune styrker partssamarbeidet om kompetanseutvikling på regionalt nivå. Dette kan gjøres ved å etablere og profesjonalisere et regionalt kompetanseforum	Innspillene er i stor grad sammenfallende med strategiens formål og styrker arbeidslivsperspektivet i strategien. Flere av forslagene vurderes allerede å være ivaretatt i strategien. Det jobbes med gjenopprettelse av et regionalt kompetanseforum, som skal operasjonalisere regional kompetansestrategien med å prioritere tiltak og bidra til tydelig ansvarsfordeling. Følgende endringer tas inn: *1.2.3 Kompetansetiltak for innvandrere* *… legger til rette for gjennomføring av videregående opplæring og varig tilknytning til ordinært arbeidsliv. Arbeidsrettet norsk språkopplæring bør kunne kombineres med arbeid, fagopplæring og annen kvalifisering. …* *1.3.1 Høy kvalitet i videregående opplæring* *… Yrkesfaglig fordypning skal være praktisk og arbeidslivsrelevant og skal legge til rette for tidlig kontakt mellom elever og arbeidsliv.* Innspillet tas til følge.

	bestående av partene i arbeidslivet, klynger og relevante bransjer.	
Setesdal regionråd	• Støtter hovedmålene i strategien. • Understreker at desentraliserte, fleksible og deltids utdanningstilbud er viktig for å beholde arbeidskraft i distriktene, samt behovet for å tydeliggjøre hvordan målene skal nås også i distriktsregionene. • Framhever også behovet for sterkere kobling mellom kompetansebehov og utdanningstilbud, tydelig ansvarsfordeling i gjennomføringen av strategien, samt regional tilstedeværelse og oppfølging gjennom samarbeid med de interkommunale politiske rådene. • Mener de interkommunale politiske rådene kan være viktige regionale samarbeidspartnere i oppfølgingen av strategien.	Innspillene om fleksible og desentraliserte utdanningstilbud, regional samhandling og kobling mellom kompetansebehov og utdanningstilbud vurderes som relevante og er i tråd med strategiens mål og prioriteringer. Flere av temaene er allerede ivaretatt i strategien. Perspektiver knyttet til distriktsdimensjonen og regional oppfølging vurderes som aktuelt i det videre arbeidet med oppfølging av strategien. Innspillet tas til orientering.
Stiftelsen Aftenskolen	• Fremhever betydningen av å bruke eksisterende opplæringskapasitet hos ideelle tilbydere og studieforbund, samt involvere disse aktørene i gjennomføringen av strategien. • Synliggjør ressurser som finnes utenfor det formelle utdanningssystemet.	Strategien har et overordnet og bredt kompetansepolitisk perspektiv, og legger til grunt samarbeid med et bredt spekter av aktører. Studieforbundene nevnes i *Aktører og roller i det regionale kompetansearbeidet* under punktet *utdannings- og opplæringsaktører*. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å nevne enkelte aktører i strategiteksten. Innspillet tas delvis til følge.
Stiftelsen Flexid	• Støtter hovedretningen i strategien og ambisjonene om økt fullføring, bedre	Innspillet bidrar med viktige perspektiver knyttet til inkludering og kompetansemobilisering.

	kompetanseutnyttelse og sterkere deltakelse i arbeidslivet. • Etterlyser større vekt på mobilisering av medbrakt kompetanse, anerkjennelse av krysskulturell kompetanse, mangfoldskompetanse i utdanningssystemet og bedre kunnskapsgrunnlag om barrierer knyttet til diskriminering og utenforskap. • **FORSLAG TIL PRESISERING AV TILTAK 1.2.3** NAV Agder, kommunene i Agder og Agder fylkeskommune skal samarbeide om sammenhengende og individuelt tilpassede kvalifiseringsløp. Samarbeidet skal omfatte tilstrekkelig norskopplæring og nødvendig prekvalifisering, kartlegging og anerkjennelse av medbrakt kompetanse og styrking av tjenestenes og virksomhetenes kapasitet til å identifisere, utvikle og bruke kompetansen. Arbeidet skal ta høyde for at ulike grupper møter ulike barrierer, blant annet knyttet til nettverk, forventninger og diskriminering. • **FORSLAG TIL TILLEGG I TILTAK 1.2.4** Opplæringen bør ta utgangspunkt i den innsattes samlede livssituasjon, tidligere erfaringer med utdanning og arbeid og barrierer for deltakelse. For innsatte med krysskulturell bakgrunn bør relevante tiltak også gi rom for å styrke identitet og tilhørighet og for å ta i bruk krysskulturelle erfaringer som ressurser. Dette kan styrke motivasjonen og forutsetningene for videre utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse etter endt soning.	Strategien har et overordnet perspektiv og innbefatter alle innbyggere i Agder. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å nevne enkelte gruppe mennesker. Flere av forslagene vurderes å kunne ivaretas gjennom implementering og oppfølging av eksisterende tiltak. Følgende endringer tas inn: *1.2.3 Kompetansetiltak for innvandrere* *… skal samarbeide om sammenhengende og individuelt tilpassede kvalifiseringsløp. Samarbeidet skal omfatte tilstrekkelig norsk språkopplæring og nødvendig prekvalifisering som fører til gjennomføring av videregående opplæring og varig tilknytning til ordinært arbeidsliv.* *1.2.4 Øke og sikre tilgangen til utdanning i Agder fengsel* *… Opplæringen bør ta utgangspunkt i den innsattes samlede livssituasjon, tidligere erfaringer med utdanning og arbeid, og barrierer for deltakelse. Relevante tiltak bør også gi rom for å styrke identitet og tilhørighet, og ta i bruk erfaringer som ressurs. Dette kan styrke motivasjonen og forutsetningene for videre utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse etter endt soning.* Innspillet tas delvis til følge.

Studentorganisasjonen i Agder	• Uttrykker støtte til strategien generelt og fremhever særlig satsingen på å koble studenter og arbeidsliv som et viktig virkemiddel for å beholde kompetanse i regionen.	Innspillet tas til orientering.
Universitetet i Agder	• Stiller seg positiv til at medvirkningsprosessen har vært åpen og inkluderende. • Støtter strategiens hovedretning og mål om regionalt samarbeid om analyse, og er positive til i en strukturert dialogarena om regional kompetanseutvikling. • Foreslår at «Strategi 1.3 Alle elever fullfører sitt opplæringsløp» suppleres med at elevene i tillegg til å fullføre sitt opplæringsløp, *skal være rustet til videre utdanning eller arbeidsliv etter videregående opplæring*. • Endringsforslag (merket med rødt) til tekst «gjennomføring»: *For å realisere kompetansestrategiens mål og strategier kreves et bredt og forpliktende samarbeid mellom utdannings- og opplæringsaktører, arbeidslivet, partene i arbeidslivet, regionale utviklingsaktører, NAV Agder, kommunene i Agder og Agder fylkeskommune, med tydelig ansvarsfordeling. Samarbeidet skal bygge på felles prioriteringer ~~og tydelig ansvarsfordeling~~. Agder fylkeskommune skal ta en koordinerende rolle i etablering og videreutvikling av arenaer for samarbeid, dialog og kunnskapsdeling~~, slik at tiltakene i strategien blir integrert i aktørenes planer og praksis~~.*	Innspillet om rolleforståelse og samarbeid bidrar til å tydeliggjøre partnerskapet mellom selvstendige aktører i regionen. Følgende endringer tas inn: *Strategi 1.3 Alle elever fullfører sitt opplæringsløp* *Agder fylkeskommune har som mål at alle elever i videregående opplæring skal fullføre sitt opplæringsløp og er rustet til videre utdanning eller arbeidsliv etter videregående opplæring. For å nå dette målet …* *Gjennomføring* *For å realisere kompetansestrategiens mål og strategier kreves et bredt og forpliktende samarbeid mellom utdannings- og opplæringsaktører, arbeidslivet, partene i arbeidslivet, regionale utviklingsaktører, NAV Agder, kommunene i Agder og Agder fylkeskommune, med tydelig ansvarsfordeling. Samarbeidet skal bygge på felles prioriteringer. Agder fylkeskommune skal ta en koordinerende rolle i etablering og videreutvikling av arenaer for samarbeid, dialog og kunnskapsdeling.* Innspillet tas til følge.

Utdanningsforbundet Agder	• Støtter hovedmålene om helhetlig karriereveiledning og økt tilgang til utdanning og opplæring, men stiller spørsmål ved om tiltakene for fullføring av opplæringsløpet er tilstrekkelige. • Understreker betydningen av kvalifiserte lærere, tilstrekkelige ressurser og realistiske forventninger til måloppnåelse.	Strategiens målsettinger er langsiktige og strategiske, noe som krever innsats fra flere aktører og nivåer over lengre tidsperiode. Innspillet tas til orientering.
Voksenopplæringsforbundet	• Støtter strategiens hovedretning og ønsker at studieforbundene og frivillig sektor gis en tydelig rolle som utdannings- og opplæringsaktør. • Nytt 1.2.5 Organisert læring i frivillig sektor Agder fylkeskommune skal samarbeide med studieforbundene og frivillige organisasjoner om å utvikle tilgjengelige og lokalt forankrede læringstilbud. Tilbudene skal supplere formell utdanning og bidra til mestring, inkludering, grunnleggende ferdigheter, språkpraksis, samfunnsdeltakelse og motivasjon for videre læring. • Foreslår følgende tillegg til punkt 2.1.1: Studieforbundene og relevante frivillige organisasjoner skal inngå i den strukturerte samhandlingen og bidra med kunnskap om lokale læringsbehov, barrierer for deltakelse og kompetanseutvikling utenfor det formelle utdanningssystemet. • Foreslår følgende tillegg til punkt 3.1.1: De strukturerte dialogarenaene skal inkludere studieforbundene og frivillig sektor som kompetanseaktører og samarbeidspartnere i utvikling og lokal gjennomføring av læringstiltak.	Studieforbundene nevnes i *Aktører og roller i det regionale kompetansearbeidet* under punktet *utdannings- og opplæringsaktører*. Frivillig sektor er nevnt i *Aktører og roller i det regionale kompetansearbeidet.* Agder har en frivillighetsstrategi med mål om "økt deltakelse for bedre levekår" ved å legge til rette for en "sterk, selvstendig og mangfoldig" frivillig sektor. Tilhørende virkemidler er blant annet tilskudd og andre tiltak for å styrke kommuner og frivillige lag og organisasjoner på Agder. Det vurderes å ta inn følgende i kompetansestrategien: **Frivillig sektor** Frivillige organisasjoner og integreringsnettverk supplerer det offentlige og private arbeidet gjennom å tilby arenaer for kvalifisering, inkludering, språk- og arbeidspraksis og sosial deltakelse. Disse aktørene er særlig viktige for grupper med svak tilknytning til arbeidslivet. Frivillige organisasjoners opplæring av egne frivillige er en kilde til mye realkompetanse generelt, knyttet til demokrati og organisasjonsarbeid, men også til mer spesialisert kunnskap på området de arbeider, for

		eksempel målgruppekunnskap, teknologisk kunnskap, og relasjonskunnskap. Denne realkompetansen har potensial for økt anerkjennelse og formalisering. Innspillet tas delvis til følge.
Østre Agder interkommunalt politisk råd	• Støtter strategien og mener strategien gir et godt grunnlag for å møte regionens kompetanseutfordringer. • Fremhever særlig satsing på distriktsvennlige, fleksible og samlingsbaserte utdanningstilbud, styrket tilgang til generell studiekompetanse for voksne og mer synlige og tilgjengelige karriereveiledningstjenester.	Behovet for fleksible utdanningsløp og tilgjengelig karriereveiledning samsvarer med identifiserte utfordringer i regionen og understøtter strategiens retning. Synlighet av karriereveiledningstjenester er viktig og legges til punkt *1.1.1 Koordinering av karriereveiledningstjenester* *… Tilbud om karriereveiledning skal være godt synlig og tilgjengelig …* Innspillet tas til følge.
Åseral kommune	• Støtter hovedretningen i strategien og framhever betydningen av samhandling, livslang læring, fleksible utdanningstilbud og desentraliserte studietilbud for distriktskommunene. • Etterlyser tydeligere ansvarsdeling, prioriteringer og en sterkere satsing på desentralisert høyere utdanning. Særlig synliggjøres utfordringene knyttet til rekruttering og kompetanseutvikling i distriktene.	Innspillet understøtter *strategi 1.2 økt tilgang til utdanning og opplæring* om tilgjengelige utdanningstilbud i hele Agder. Strategien omtaler allerede fleksible og desentraliserte tilbud som sentrale virkemidler, og innspillet styrker begrunnelsen for dette arbeidet. Det vurderes ikke som nødvendig å endre strategiteksten. Innspillet tas til orientering.